

Kwaliteitskaart TAAALSTEUN

Leerlingen hebben in alle vakken taal nodig om zich te kunnen verdiepen in nieuwe inhoud en deze inhoud eigen te maken en te verwerken. Die taal leren zij niet alleen in losse taallessen. Juist binnen de betekenisvolle context van thema's en andere vakken, liggen mogelijkheden voor kinderen om hun taal te ontwikkelen. Door binnen alle lessen aandacht te besteden aan taal, kunnen kinderen de ontwikkeling doormaken van het hanteren van dagelijkse taal (DAT) naar meer schoolse, vakspecifieke taal (CAT). Als leerkracht stimuleer je de taalontwikkeling dus het meest als je taal en leren zo veel mogelijk verbindt, door interessante inhoud te koppelen aan mondelinge en schriftelijke taalactiviteiten. Je kunt dit realiseren door een taalrijk leerklimaat te scheppen dat de volgende elementen bevat:

- **Doelen:** de taaldoelen voor je (vak)les formuleren, van DAT naar CAT
- **Interactie:** interactie bevorderen rond vakinhoud
- **Taalsteun plannen:** van tevoren taalsteun inbouwen in het lesmateriaal
- **Taalsteun in gesprek:** taalsteun geven in klasseninteractie
- **Meertaligheid benutten:** functioneel meertalig werken inbouwen

Hieronder zijn de criteria voor kwalitatief goede taalsteun als doelen voor de leerkracht geformuleerd. De concretisering met voorbeelden staat eronder uitgewerkt.

TAAALDOELEN VOOR JE LES FORMULEREN

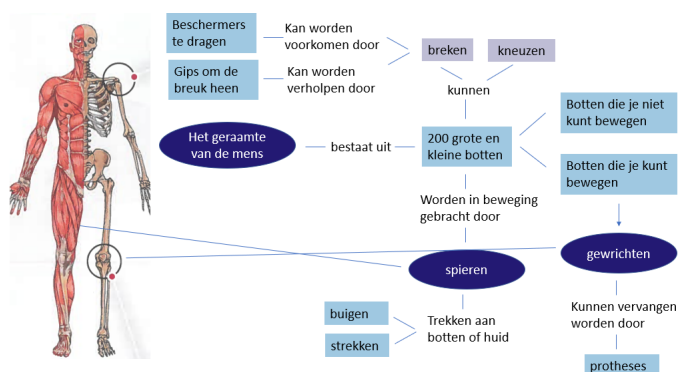
Ik formuleer taaldoelen voorafgaand aan een les(senreeks) rond een bepaald onderwerp.

Te denken valt aan leerdoelen zoals:

- Je leert de formulering '...' begrijpen/gebruiken.
- Je maakt kennis met de begrippen 'dubbel', 'verdubbelen' en 'het dubbele'.
- Je leert in een leestekst de oorzaken van watertekort ontdekken.
- Je leert om een tekst te schrijven waarin je de werking van het oor beschrijft, met gebruikmaking van vaktaal.
- Je leert een instructie voor een proefje te lezen en deze uit te voeren.

Je kunt taaldoelen bij vakinhoud in beeld krijgen met behulp van:

1. Een concept map. Dit is een soort mindmap rond een inhoudelijke vraag (bijvoorbeeld: hoe werkt een oor?) met alle begrippen daaromheen. Je benoemt hierin ook de relaties tussen de begrippen. Een voorbeeld:

2. Het naast elkaar zetten van kernbegrippen in meer dagelijkse taal (DAT) en meer schoolse bewoordingen (CAT). Een voorbeeld:

In dagelijkse taal (DAT)

Oor
Oorschelp
En dan en dan ...
Gaaf op en neer
Hard en zacht
Doof worden
Gaaf naar ...

In schooltaal (CAT)

Gehoorgang
Allereerst, vervolgens, ten slotte
Vibreert, trilt, trilling
Hoog of laag volume
Gehoorschade oplopen
Verplaatst zich naar

INTERACTIE BEVORDEREN ROND VAKINHOUDEN

Ik breng interactie op gang rond vakinhouden en zet leerlingen actief aan tot taalproductie, zowel in de groep als in kleinere groepjes of duo's en met individuele leerlingen.

Te denken valt aan het gebruik van de volgende interactiestrategieën:

- Uitnodigen om te vertellen over een eigen ervaring
'Wie heeft ook wel eens een stortbui meegemaakt?'
- Open vragen stellen
'Hoe was dat?' 'Waardoor kwam dat?' 'Hoezo denk je dat?'
- Leerlingen tijd geven om hun gedachten te verwoorden
'Ik ga er even voor zitten, ik wil graag weten wat jullie denken.' 'Neem even de tijd om na te denken.'
- Antwoorden/reacties doorspelen naar andere leerlingen
'Snappen jullie wat zij vertelt?' 'Kun je samenvatten wat hij gezegd heeft?'
- Luisteren, samenvatten, doorvragen
'Dus je kon die bak niet open krijgen omdat hij vast zat? Waardoor kwam dat denk je?'

TAAALSTEUN GEVEN IN KLASSENINTERACTIE

Ik bevorder het zelfstandig gebruik van vaktaal door interactieve scaffolding, ofwel door taalsteun te bieden in gesprekken.

Te denken valt aan scaffolding-strategieën zoals:

- Het herformuleren van leerlinguitingen met gebruikmaking van vaktaal.
- Leerlingen vragen om gesproken of geschreven taal te verbeteren 'Wat bedoel je met "een ding"?''
- Herhaal correcte formuleringen van leerlingen
'Precies, geluid kan zich verplaatsen.'
- Specifieke woorden en formuleringen introduceren of eraan herinneren 'Een geluid maken, dat noemen we: een trilling produceert een geluid.'
- De kwaliteit van taaluitingen expliciet maken 'Dat was heel goed uitgelegd.'
- Leerlingen vragen om een verklaring of onderbouwing te verwoorden 'Kun je nu zelf verwoorden waarom de toon hoger is dan net?'

VAN TEVOREN TAAALSTEUN INBOUWEN IN HET LESMATERIAAL

Ik neem talige ondersteuning bewust op in de lesactiviteiten of het lesmateriaal.

Te denken valt aan:

- Het aanbieden en zichtbaar ophangen van een woordenlijst of taalposter met specifieke vaktaalwoorden en formuleringen die leerlingen kunnen gebruiken bij het bespreken van onderwerpen in groeps- of klassikaal werk. De woordenlijst komt het liefst interactief, gezamenlijk met leerlingen tot stand.
- Het vooraf aanbieden van relevante woorden en formuleringen, geïllustreerd met afbeeldingen en eventueel vertalingen in thuistalen op powerpointdia's als voorbereiding op het lezen of schrijven van een tekst over vakinhoud.
- Het bekijken en stapsgewijs bespreken van een korte video over het onderwerp, met de nadruk op het gebruik van vaktaal.
- Het werken met een schrijfkader (hulpwoorden, hulpzinnen in een bepaalde volgorde) om leerlingen de structuur van een tekst aan te richten (bijvoorbeeld een verslag of een stappenplan).
- Het werken met een spreekkader met hulpwoorden en hulpzinnen om een presentatie te stroomlijnen.

FUNCTIONEEL MEERTALIG WERKEN INBOUWEN

Ik stimuleer leerlingen aan de start van een les(senreeks) om hun aanwezige kennis over het onderwerp uit te drukken in welke taal ze maar willen en kunnen.

Te denken valt aan de volgende activiteiten:

- Woorden in verschillende talen op kaartjes laten schrijven en bij voorwerpen op een thematafel of op een themamuur plaatsen.
- Leerlingen tijdens leeractiviteiten de gelegenheid geven elkaar uitleg te geven of te discussiëren over de stof in meer talen dan het Nederlands.
- Een tekst in meer dan één taal op laten schrijven.
- Het gebruik van een vertaalhulp zoals Google Translate stimuleren.
- Leerlingen bij afronding van een lessenreeks toestaan om in meerdere talen te laten zien en horen wat ze geleerd hebben.